

IVO TROŠT:

Ratko Lipovec.

Pripovedka izpod Krima.

(Dalje.)

amosvestno upre potem oko in opazuje, če se še kaj giblje tam gori. Razločno je videl nekaj parov zajčjih uhljev med grmovjem in tudi par srnjakovih rožičkov, zraven pa več zvedavo se iztezajočih vratov prezebajočih srn, ki so obirale premrlo suho brstje za skromno večerjo in kosilo obenem.

»Nekaj bo pa le!« si čestita drzni lovec in ponovi »ho-hop!« in misli na današnji plen, na lovsko srečo. Tedaj pa zadoni z onega konca še stokrat glasnejši »ho-hop!« Kar nič ga niso zadrževali ne mraz ne ivje ne sneg ne samota. Mladenič se prestraši. Domislil se je, kaj mu je povedal divji mož. Pogodbe sicer ni potrdil tedaj, a danes je tukaj sam, premrl, izročen vilam in njihovi osveti. Nestrpno čaka, kaj se prikaže iz gošče, pripravljen na vse, pa pridi karkoli. Strahu ne pokaže sovražniku, če ga takoj stre v prah. Krepko stisne v eni roki sekirico, v drugi kol, ki se je opiral nanj. Namesto sovražnika se pripodi mimo njega krepak srnjak tako naglo in tako blizu, da ga je skoro podrl, za srnjakom pa srn toliko, da jih ni mogel prešteti. V velikih skokih so se pomikale mimo njega, kakor da ga niti ne vidijo ali pa menijo, da je zasnežen štor. Ena se je izpotaknila ob njegovih krpljah in klecnila. Urno jo je pobil s sekirico in zavlekel pod smreko, kjer je bilo manj snega. Potem stopi na prejšnje mesto opazovat divjo gonjo z drugega konca doline kdovekam kakor za stavo. Nalašč podstavi krplje in zopet klecne pred njim neoprezna srna, za to na enak način še druga in tretja. Ni še dobro spravil pobitih srn pod smreko, ko se pripodi mimo njega cel izprevod zajčkov z leve in desne. Kar prekopicovali so se drug preko drugega v prhkem snegu, da se je kadilo za njimi. Najbrž so bežali pred nevidnim preganjalcem. Lahko bi jih pobijal kar s prekljo, ko bi jo imel. A ni mu jih bilo žal. Misлил si je: tudi brez zajčkov bo dovolj divjačine za par tednov. Oče bo lahko zadovoljen, bratje tudi, dasi jim ne bo ugajala njegova spretnost. Pustil je dolgoušce mimo. Dva sta se po nerodnosti ali po neumnosti zatekla v njegov kožuh. Ker se nista mogla dovolj hitro izkopati iz jermenov, ki so bile z njimi privezane krplje na črevlje, jih je Ratko prijel za ušesa, potresel, da sta poginila, in položil k divjačini pod smreko.

Zadovoljno je pogledal obilni lov. Tedaj pa stopi k njemu pod smreko resnični lovec — sam divji mož — z velikansko gorjačo v roki in ves siv od samega ivja. Resno ga pogleda in vpraša porogljivo: »Dragi Ratko! Povej mi, si li ti divji mož ali sem jaz?« Ratko se samo zareži in ne odvrne ničesar.

»Kaj pa počenjaš zopet tu po naših krajih?«

Mladenič ga pogleda radovedno, se zasmije in reče nemarno: »Saj vidiš.«

»Ti si nepoboljšljivi Ratko. Se li ne spominjaš, kaj sem ti svetoval, ko si bil zadnjič tukaj?«

»Ej, kdo bi vedno pel isto pesem! Saj veš, da se tvojih gozdnih vil ne strašim prav nič. Kdo bi se tudi bal nekoliko ducatov babnic? S teboj je druga. Junak si, to sem videl; močan in spreten v svoji umetnosti. A čuj, kaj ti povem: Tega pa le ne zmoreš, kar zmorem jaz.«

»Radoveden pa sem, v čem se more meriti človek z nami, ki smo popolnejša bitja od njega.«

»To zveš ob drugi priliki.«

»Hml!« nevoljno pomrda gozdni mož z brkami, z brado, očmi in obrvmi obenem, kakor bi zablisnilo za tretjo goro. Ratko je menil, da ga namerava s tem oplašiti, zato mu hoče pokazati svoj pogum in reče: »Tudi bele žene prekosim v eni umetnosti. To jim tudi povej. Zato se jih nisem bal in se jih ne bom nikoli.«

»Moška je tvoja beseda, mladenič, in predrzna obenem; potrdim ti je pa ne, ker še nisi dovolj dokazal. Tudi verjamem, da znaš več kot drugi zemljani, od katerih živi največ o tem, da so trikrat, dvakrat ali vsaj enkrat na dan siti. Tvoja praprababica je bila povodna žena. Ko si je tvoj prapraded nabral po njeni vednosti bogastva, jo je začel prezirati in zanemarjati; hotel jo je celo tepsti. Žena mu je pa ušla — v jezero. Od tam se je vračala nevidna vsako jutro pred solncem česat lase svojim nedoraslim hčerkam in jim s svežo roso umivat lepa lica. Nekaj te lepote je ostalo tudi tebi.«

»Babica jih vendar ni mogla naučiti, česar sama ni znala,« mu seže v besedo Ratko.

»Vem kaj znaš, četudi nisi dokazal. Danes pa nisem zato tukaj. Vedel sem, po kaj si se napotil v gozd, pa sem ti pomagal na lovu. Prinašam ti namreč ponudbo, ki bo — sprejeta, seveda — napravila mir med teboj in gozdnimi vilami, ki so gospodarice krimskih gozdov.«

»Radoveden sem, kaj ponujajo gospodarice.« Poslednjo besedo je nalašč porogljivo naglasil, češ, naj spoznajo, da ima Krim poleg gospo-

daric tudi gospodarje. Med poslednje je štel Ratko vsekakor najprej sebe. »Le povej!«

»Ratko, ti moraš biti naš zaveznik! Velik si in močan, moder in previden. Daleč tam v globini gozda boš kraljeval v podzemeljskem gradu in najlepše gozdne deklice ti bodo stregle, najslajša jedrca ti ponujale, divji med bo tvoj prigrizek in sladka gozdna rosa, ki so čebele kar mrtve na njo, bo tvoja vsakdanja pijača. To bo lepo kakor v nebesih. Toda samo nekaj moraš žrtvovati, pomisli: samo malenkost. Odpovej se brezumnemu svetu tam zunaj, pozabi starše in sorodnike, zelenilo livad in cvetje po tratah, šumenje vodá in gostolenje vodnih vil, migljanje zvezd in lepoto solnčnih žarkov, kralj boš, Ratko, kralj do konca sveta! Samo pel boš in žvižgal, in vsi gozdni duhovi ti bodo poslušni.«

»Ej, veš kaj, gozdni mož, ta je bosa! Le nehaj in mi rajši pomagaj zvezati ta le lovski plen, da ga zadenem na ramo in odnesem domov, zakaj moj oče bi rad videl, če smo danes mladeniči tako pogumni in spretni, kot so bili njega dni. Jaz bi mu rad dokazal, da smo tako in še bolj.«

»Ho, ho! Tvojemu očetu sem jaz svetoval, kako naj piska, pa je dosegel na lovu, kar je hotel, kakor danes ti.«

»Verjamem, toda danes sem to umetnost jaz izumil sam!«

»Ni mogoče! Divjačino sem pripodil jaz, ni je pa pripravila tvoja žvižga.«

Zakaj je pa nisi podil tod mimo včeraj, marveč si jo danes šele na moj poziv.«

»Ker sem te hotel tukaj dobiti in ti povedati ponudbo.«

»Potem je moj klic celo tebe privabil iz gošče, ne le divjačine. Ho, ho!«

Divjemu možu ni bilo všeč, da ga je tako ugnal človek, pa se je vnovič nerodno zarežal. Ratko je pa uganil njegovo misel in ponovil hvalo svoji umetnosti. Potem je pa pripovedoval, kaj se je zgodilo doma zjutraj, ko ni hotel z njim nobeden izmed bratov, in kako se je hvalil oče, da so hodile gozdne vile njega dni naravnost k njemu v vas.

»Hm! Lej, no! Saj tebe pa vabijo naravnost v svate.«

»Da, v svate, odkoder se ne vrne nihče več. Slišal sem že mnogo takih pravljic. Zato pa ponavljam: Na ta lep ne grem! Mož, pravljico in ponudbo obdrži lepo zase in sapo ohrani za boljše namene, morda tudi za ta namen, da mi pomagaš zadeti tole divjačino na ramo.«

»Torej se ne maraš pridružiti nam, ki poznamo skrivnosti božje prirode, razločujemo dogodke v bodočnosti, odganjamo nesrečo, naklanjamo srečo svojim izvoljencem?«

»Ne morem in nečem!«

»Potem pa le sam opravi z divjimi ženami in vilami. Povem ti le toliko, da me poslej ne boš videl več. Edina tvoja sreča bo, da se izogiblješ našega kraljestva.«

»Prav plutva hvala za prijateljski nasvet, ki se ga jaz ne bom držal,« reče Ratko malomarno in niti ne pogleda, v katero stran odhaja užaljeni divji mož, marveč ročno vrže drob iz pobite divjačine ter iz črev namota dovolj močno vez, ki z njo poveže srne in oba zajca, zadene vse skupaj na ramo — polovico naprej, polovico nazaj — in odkoraka mirno domov.

Jezero pri Preserju s sv. Lovrencem

Hladno se mu je nasmejalo večerno solnce izza Raskovca, in smreke so šepetale v vrheh, da ga ni še videla krimska planjava junaka kakor je Lipovčev Ratko. Pegam, Brdavs in sam Peter Klepec so bili proti njemu pritlikavci, zakaj človek proti človeku se bori človeški. Ako pa se spusti človek z višjimi bitji v boj, to je naravnost blaznost, ne junaštvo. Ratko je stopal enakomerno pod precejšnjo težo in si mislil: »Mogoče celo zmagam, a če ne, eno ali dve ali tri pa jim le zagodem temle gozdnim ženam, da bodo pomnile!«

Palčki in škрати so skakali za njim od smreke na smreko in mu metali snega na kučmo. Ratko se jim je smehjal in jih dražil: »Pš—pšš—pššš! Spat, spat, drobiž! Ali vas nič ne zebe?«

Daleč po gozdu in celo iz gozda so ga spremili in kepali. On se ni zmenil za njih zabavo.

Šele proti večeru je Ratko priganil domov k jezeru. Metež je med tem ponehal. Težko breme je Ratka upehalo. Sneg je odletel z obleke in s kučme. Palčki in škratje so se vrnili v svoje gozdno kraljestvo. Zimsko solnce je pozlatilo za poslednji pozdrav domače zasnežene gričke, in celo Krimov vrh se je blestel v zarji večernega solnca. V samem zlatu so žareli gorenjski velikani Julijskih Alp in Karavank. Navadno tiho jezerce se je napolnilo s samim tekočim zlatom, in Ratku se je zdelo, da si valčki šepetajo med seboj večerno pesem o večno krasni božji prirodi. Z nevoljo se je domislil ponudbe, ki mu jo je povedal krimski gozdni mož, po kateri bi Ratko lahko kraljeval gozdnim vilam v globini, kamor nikoli ne sežejo žarki božjega solnca.

Že pred hišo odloži divjačino, odveže krplje in pokliče očeta, pozove brate in mater, naj pridejo in pogledajo in presodijo, če je današnja mladina še za kaj ali ni.

Prišli so in se čudili. Oče je potežkal vsak kos divjačine posebe in pohvalil sinka: »Si že pravi dečko, moj Ratko! Malo je takih pod Krimom, lahko rečem.«

Bratom niso bile všeč te besede, oporekati si pa ni drznil nihče. Mati je glasno hvalila Boga, da se ni sinku prigodila nesreča ob takem vremenu.

Po večerji je Ratko vse povedal, kako se mu je godilo v gozdu. Oče ga je le opozoril na trditev v pogovoru z divjim možem: »Tudi bele žene prekosi v eni umetnosti. To jim tudi povej.«

»Le v kakšni umetnosti prekosiš ti gozdna bitja?«

»Tega ne povem ne vam, oče, ne nikomur, dokler tega ne dokažem svojim nasprotnicam.«

»Če le ni to prazna baharija,« opomni oče, a sinovi se široko zareže.

»Ko bi tega ne znal, bi ne trdil,« ponovi Ratko in umolkne. Zato tudi ni povedal, da mu je divji mož odsvetoval pohode v gozd, pa ga on ne bo slušal nikoli.

(Dalje.)

